

PESNIK „U SOPSTVENOJ DALJINI“

(Veroslav Stefanović: *Posed godina*, Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani“, Kraljevo, 2009)

Da pesnik Veroslav Stefanović neguje zavidnu akribiju u organizaciji najnovije pesničke knjige (i ne samo nje) uočavamo iz naslova knjige (*Posed godina*) i naslova i sadržaja uvodne pesme („Posed“), koje možemo prihvatiti kao svodnik(e) čitave knjige na planu njene tematske zadatosti. Naime, simboliku naslova koji u sebi sadrži spoznaju „godina“ produžava i Stefanovićev stih: „Mesto mi je na kraju imanja“, aludirajući na (ne samo njegov) budući status u prostoru i vremenu, a stihovi: „Istina u koju samo ja verujem,/ Jedini je moj posed;/ Ili je to zabluda u predelu/ Nad kojim ptice proleću/ I nestaju u čistoj krvi neba“, dodatno pojašnjavaju naslov knjige, dok stihovi, pak: „Prepoznajem sebe u svakom koraku,/ U predelu svakom/ Nalazim znane žeđi,/ Naučene putokaze“ i „Voljan sam da okopavam cveklu/ Iz koje otičem ka sebi“, ne samo da favorizuju pominjanu starosnu odrednicu, već i naznačavaju sadržaj knjige pred nama.

Dakle, pesnik ne samo da veruje u večnost povratka i u relativnost i ciklične „mene“ svega što vidimo i osećamo (na primer: „Panj koji stoji uspravno/ Sprema se da izraste/ U novo stablo“), nego iznosi i svoju zapitanost u vezi sa identitetom, sagledavanog kroz vreme, zbog čega bivamo svedocima izvesnog vremeplova, ili kako bi to pesnik oslovio kao mogućnost boravka „u sopstvenoj daljini“. U tom duhu su i završna dva stiha pesme „Prepunjena korpa“: „I da prepozna neznanca,/ U sebi odraslog, punog zaborava“, opominjući na poražavajuću prazninu zbog gubitka pamćenja i brisanja sa stranica istorije i opstanka. Ali, pesnik ne žali za starim vremenom samo zato što su svedoci njegove mladosti (zna on da je „izniklo trnje i u sećanju“), već lamentira nad pravim i proverenim vrednostima tog doba koje tiho i sigurno nestaju. Zanimljivo je da pesnik, iako gaji izvesnu „žal“ za prošlošću, nijednog časa ne dovodi je u vezu i ne potencira je u kontrapunktu sa današnjim besmisлом, prazninom i beznađem, kojima smo odavno već ogrlatili.

Pesnik, iako ne poseže ni za onim epskim i istorijskim kolektivnim identitetom (pod uslovom da zanemarimo da i duh rodnog podneblja može posedovati takvu konotaciju), ipak insistira na iskonskim kategorijama koje su i sastavni deo zavičaja, naročito su ugrađene u potpun doživljaj rodnog krajolika i doma kao nezaboravnih i uopšte prvih mikrokosmosa svakog pojedinca („Stadoh pred velikim kamenom./ Pomešah vetar, vodu i zemlju [...] Naložih vatru,/ Zamesih hleb i sedoh“). Na trenutak, lirski subjekt poželi da produži svoje trajanje u prepoznatljivoj biblijskoj predstavi: „Da i ja [...] budem šaka semena, da i ovde iskljam“. On se poistovećuje čak i sa zemljom, kao simbolom i iskona i zavičaja („zagledan u zemlju koja jesam“). Ovi stihovi ne samo da anticipiraju bližu budućnost i mogućnost svakog od nas, već i magijski i iskonski značaj koji majka-priroda u sebi sadrži kao i status pojedinca u tom cikličnom krugu, iz perspektive vremena.

Poseban je tretman vremena, odnosno moć pesnika da opservira ne samo prošlost, već i da iz prošlosti gleda u sadašnjost i budućnost. Stoga ne čude sledeći Stefanovićeви stihovi nastali kao komentar posmatranja izbledele fotografije „iz hiljadu devetsto šezdeset i prve“: „Sve sam manji na požuteloj slici;/ Kopni sjaj iz očiju,/ Postradao sam od stvarnosti/ U kojoj me nema.// Moj lik sanja umesto mene“.

U istom kontekstu, mogli bismo reći, povremeno pod Foerbahovim krovom, jesu i stihovi iz pesme „Suton“: „Nikako da sviknem/ Na svoju senku“, kao i pokušaj da se, posmatrajući dečju igru, lirski junak vrati u svet detinjstva iz kojeg bi spoznao sebe i svoje vreme: „Neće ni proći, to podne,/ Zalutalo u traganju za mnom/ Koji ga se prisećam, go-log,/ Da bih i sam video/ Ogoljenog sebe“.

Zato je, ponavljam, pesniku omogućeno ne samo da gleda sebe kao dečaka, već i da sebe odraslog vidi očima tog dečaka. Brojni su razlozi zašto baš dečjim očima i zašto takav tok vremena suprotan smeru okretanja časovnika našeg usuda. Nije na odmet prisetiti se Bodrijarovog stava da je udvajanje ličnosti sasvim moguće. Čak i udvajanje samog sebe. I kao da nam pesnik Stefanović, svojim pesničkim vremeplovom, to vrlo sugestivno svedoči.

Ipak, bitno je detektovati kompleksnost identiteta, van ove vremenske distance i opreke. Stefanović ne krije autobiografičnost svog pesničkog teksta, pa, kao što nam citirani stihovi govore, čitamo njegova sećanja. Da ih sumiramo, tu su, pre svega, pesnički počeci i svet knjige, Morava, živopisni pejzaži zavičaja, roditelji, brat, žena, dete, druge osobe, jer sve emocije upućene od pesnika ka njima, zapravo čine i oblikuju pesničko biće i identitet. Tu je ključ spoznaje i Stefanovićeovog pesništva i Stefanovićeovog identiteta. Stoga, ovu pesničku knjigu možemo doživeti i kao hrabru, iskrenu i ispovednu legitimaciju pesničkog bića Veroslava Stefanovića.

Svi se ovi temati mogu i citirati ponaosob, te dodatno približiti čitaocima: arhetip lika majke („I kao da opet majka umire,/ Da bi zauvek bila živa“); kompleksan odnos između oca i sina („Otac više sa praga:/ Vрати se, vrati.// Između ljubavi roditelja/ I očnog pritiska/ Ne mogu da izdržim“; „Otac više, nije zadovoljan gradnjom./ Popustim li, ništa od kuće“); zavičajni oživotvoreni pejzaži („Samo je Morava uvek tu;/ Valja se lenja voda/ U svetlo-snom prizivanju.// Isto će ime imati samoća/ I kada poslednji zrak/ U reci zgasne“); žena; dete („Preti nam nasleđe beskraj/ U tek probuđenom detetu“); rodni dom („Zar je moguće da ništa nije ostalo –/ Makar zakrpljen opanak/ Ili ugarak ognjišta, brate“); svet knjige („na stranicama zadržan dah, kao u zasedi“). Ne treba zaboraviti ni doživljaj senke kao simbola samoće koji prožima ovu knjigu stihova.

Što se tiče pesničkog postupka, važno je reći da je Stefanović pronašao svoj pesnički diskurs u narativnoj formi stiha, sa sklonošću da se pesnikov glas uporno produžava, da povremeno zastane, a onda nastavi svoj tok, poput mirne ravničarske reke, odnosno zavičajne Morave. Naime, u pitanju je pridržavanje svih versifikatorskih kanona, i u njegovim pesmama nema suvišnih reči i slika. Ali nije samo u pitanju pesnikova brižljivost i poštovanje prihvaćenih pesmonazora, jer, upravo na ovakav način, on uspeva da stih dopuni drugim (ne)očekivanim značenjskim nanosima i prelije ih u sledeće stihove. Stiče se utisak kao da svaki stih izvire iz prethodnog, a istoga se časa već prelijeva u naredni. I tako redom. Tiho i nenametljivo, ali opravdano i prihvatljivo.

Retke su nešto vigilnije i brže pesme, čiji je pesnički i dramski tok značajno sužen i omeđen, a asocijacije semantički zgusnute, kao što su to pesme „Salon knjiga“ i „Otuđeni“, koje imponuju kao puzavice oko semantičke sohe ili stožera. Ipak, u obe varijante stihovanja, očigledno da je prvenstvo dato značenjskim odrednicama pesme, koje nam pesnik želi saopštiti i približiti, koje nam zapravo dozvoljava da „odsanjamo umesto njega. Ovakav Stefanovićev pesnički postupak nije lišio čitaoce ni slikovitosti stiha. Naprotiv. Tih i spor tok pesme, uz nastavljujuće genitivne metafore i sintagme, omogućio je i autentične pesničke slike, ne samo asocijativne, već često i nadrealne, što znači da je pesnik, ipak pronašao „odgovore na pitanja/ kojima bi mogao progledati“, kako se na samom početku knjige zabrinuto pitao. Veroslav Stefanović nam dokazuje da se i u takvoj utišanoj i uspojenoj formi stihovanja može progovoriti eruptivno, kao na primer u pesmi „Slutnja“, gde njegov stih: „Dogoreva dan iza tvoga hoda“, gotovo da je dostojan i velikog Miljkovića.